

Türk Tarihinde ve Kültüründe Tokat, Tokat Valiliği Şeyhülislâm İbn Kemal Araştırma Merkezi Yayını, Ankara 1987.

Bazı şehirler, üzerinde birçok tarihî hadisenin meydana gelmiş olması, savaşların yaşaması, önemli ilmi, fikrî, kültürel, iktisadî ve sınaî faaliyetlerin merkezleri olmaları, idarî önem taşımaları, tarihî eser ve yapılara sahip bulunmaları ve ilmi, edebî ve idarî bakımlardan öncemli şahsiyetler yetiştirmiş olmaları ile, ayrı bir özellik taşırlar. Bu şehirlerimizden biri de Tokat'tır.

Tokat, bütün Türk tarihi boyunca, önemli bir merkez olarak kalmıştır. Üzerinde tarihî hadiseler yaşanmış, çeşitli beyliklere merkezlik etmiş ve Osmanlılar zamanında, ilmi, kültürel, ticarî ve sınaî bakımdan önemli bir merkez olmuştur. Ayrıca, çeşitli bakımlardan meşhur olmuş birçok şahsiyet yetiştirmiştir.

Tokat'ın bu tarihî özellikleri, son yıllarda yapılan yoğun ilmi çalışmalarla da, hızla ortaya çıkmaktadır. Tokat'ta kurulmuş bulunan, Tokat Valiliği Şeyhülislâm İbn Kemal Araştırma Merkezi, 1985 yılından beri yaptığı sempozyum, seminer ve buna benzer faaliyetlerle, Tokat'ın, tarihî, ilmi ve kültürel önemini yeni nesillere aktarılmasını sağlamaktadır. Ayrıca, bu merkez, yaptığı çalışmaların kalıcı hale gelmesi için de, yayın faaliyetine girişerek, tertiplediği toplantıların kitap haline getirilip yayınlanması çalışmalarına başlamıştır. Bunların ilki, 1986 yılında, Ankara'da, Türkiye Diyanet Vakfı tarafından bastırılmış olan *Şeyhülislâm İbn Kemal* dir. Bu kitapta, Haziran 1985'de, Tokat'ta yapılmış olan, "Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu"nda sunulmuş bulunan tebliğler ve yapılan tartışmalar yer almaktadır.

Şeyhülislâm İbn Kemal Araştırma Merkezi'nin, bizim de tanıtmayı amaçladığımız ikinci kitabı, *Türk Tarihinde ve Kültüründe Tokat*'tir. Bu kitapta da, aynı merkezin 2-6 Temmuz 1986 tarihleri arasında tertiplemiş olduğu "Türk Tarihinde ve Kültüründe Tokat Sempozyumu"nda sunulmuş olan tebliğler yer almaktadır. Bu eser, Tokat Belediyesi'nin yardımlarıyla, Şeyhülislâm İbn Kemal Araştırma Merkezi'nin kendisi tarafından yayımlanmıştır. 1987 yılında, Ankara'da basılmış olan bu eser, 688 sayfalık kalın bir kitaptır.

Araştırma Merkezi Müdürü sayın Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay, eseri sunuş yazısında şöyle demektedir:

"Türk Tarihinde ve Kültüründe Tokat Sempozyumu"na sunulan tebliğlerin birçoğu arşiv vesikalarına dayandığı için orijinal, yeni ve mühim bilgiler ihtiva etmektedir. Bu bakımdan kitap, birkısım yerleşmiş kanaatleri değiştirecek ve getirdiği yeni bilgilerle ilim ve kültür hayatımıza önemli katkılarda bulunacak mahiyettedir.

"İlim ve kültür tarihimizin bir köşesini ilim hizmetleriyle aydınlatan bu tebliğler, bütünün tamamlanmasında da katkıda bulunacaktır. Tarihi ve kültürü bir bütün olarak görmeye çalıştığımızdan, bu tarihin ve kültürün yapıcısı olan insanımızın ana karakterlerinin ne olduğu hususuna da bu sempozyum ışık tutmayı vazife bilmıştır. Gerek kültürümüzün, gerek tarihimizin, gerekse insanımızın hangi unsurlara ve saiklere dayandığı hususunu da kitabın sonundaki değerlendirme toplantısında belirtmeye çalıştık."

Kitap, sunuş yazısı ve açılış konuşmalarından sonra üç bölüm halindedir. 20 adet tebliğin bulunduğu I. Bölüm, "Dünden Bugüne Tokat'a Genel Bakış"; 8 adet tebliğin yer al-

dığı II. Bölüm, “Tokat’ta Dinî ve Sosyal Yapılar”; 19 tebliğ, değerlendirme toplantısı ve kapanış konuşmaları ile, Tokat İli Methiyesi’nin yer aldığı III. Bölüm ise, “Tokat’lı Şahsiyetler ve Eserleri” başlığını taşımaktadır.

I. Bölüm’deki tebliğlerde, Tokat’ın tarihteki yeri ve önemi ile, tarih içinde, Tokat’taki ilmî ve kültürel faaliyetler ve toplum hayatı hakkında bilgiler yer almaktadır. Çoğu arşiv belgelerine ve geniş ilmî araştırmalara dayanan bu tebliğlerden, Tokat’ın, gerçekten, tarihî bir öneminin bulunduğu, tarih boyunca önemli fonksiyonlar icra ettiği ve geniş ilmî ve kültürel faaliyetlere sahne olduğu anlaşılmaktadır. Bu tebliğlerin bazıları şunlardır: “XIV. Yüzyılda Tokat/Eratnalılar Hakimiyetinde Tokat”, “Selçuklular Zamanında Tokat Yöresinde İlmî ve Fikrî Faaliyetler”, “XVII. Asır Ortalarında Tokat Şehri”, “Selçuklu-Osmanlı Ulaşım Sisteminde ve Ticaretinde Tokat’ın Yeri”, “Tokat’ta Ailenin Sosyo-Ekonomik Yapısı”, “17.-19. Yüzyıllarda Sanayi ve Ticaret Merkezi Olarak Tokat”, “XX. Yüzyıl Başında Sivas Vilayeti”, “Millî Mücadelede Tokat”.

II. Bölüm’de yer alan tebliğlerde de, Tokat ve bazı ilçelerinde bulunan tarihî yapıların, sanat tarihi bakımından özellikleri ve toplum hayatındaki fonksiyonları hakkında bilgiler verilmektedir. III. Bölüm’de ise, Tokat’tan yetişmiş olan, bazı alim, şair, yazar ve devlet adamlarının hayatları, eserleri, şahsiyetleri ve gösterdikleri etkinlikleri anlatan tebliğler bulunmaktadır.

Bütün bu tebliğlerden, Tokat’ın, tarihi ve sahip olduğu değerlerle, tarih boyunca, ekonomik ve sınaî hayatın da canlı olduğu mühim bir merkez olma özelliklerini korumuş bir şehir olduğu; şehir merkezi ve çevresiyle, toplumumuzun tarih boyunca sahip olduğu özelliklere sahip bir toplum yapısına sahip bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak, yapılan sempozyumun, oldukça yararlı bir çalışma olduğunu ve bu sempozyumun tebliğlerini ihtiva eden kitabın da, özel olarak Tokat, genel olarak hepimiz için, tarihî ve kültürel zenginliklerle dolu, kültür tarihimize ışık tutan değerli bir kaynak oluşturduğunu söyleyebiliriz.

DR. ALI YILMAZ